

Současnost a budoucnost Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí, v. v. i.

Jaromíra Kotíková

V roce 2018 si Česká republika rozmanitými způsoby připomněla 100. výročí vzniku Československa. Mnohé české instituce a organizace, často dodnes existující (byť s různými cézurami a proměnami názvů), mají svůj počátek až v prvním „plném“ roce mladé Československé republiky: 1919. V oblasti českého/československého resortního sociálně politického výzkumu je tomu také tak. Po předchozích přípravách se 30. října 1919 konala významná poradní schůze, která za předsednictví JUDr. Lva Wintera, tehdejšího ministra sociální péče, rozhodla o založení Sociálního ústavu Republiky československé, přijala zásady jeho práce a zřídila jeho přípravný výbor.

Jakkoliv byla následná historie resortního sociálně politického výzkumu složitá i přerušovaná, rozhodli jsme se ve Výzkumném ústavu práce a sociálních věcí, v. v. i. přihlásit k tradici založené Sociálním ústavem RČS a oslavit její 100. výročí právě ve vazbě na zásadní kroky učiněné zmíněného 30. října 1919. Vždyť tehdy se rozhodlo i o třech hlavních činnostech ústavu: vědecké, poradní (pro ministerstvo sociálních věcí) a vzdělávací/publikační. Dnešní Výzkumný ústav práce a sociálních věcí (dále též VÚPSV) má svou hlavní působnost ve stejných třech oblastech. V tomto příspěvku velmi stručně představím jeho současnost a plány budoucího rozvoje.

Současnost

VÚPSV se coby resortní výzkumné pracoviště věnuje zejména výzkumným úkolům stanoveným jednotlivými odbornými sekce (odborníky) Ministerstva práce a sociálních věcí (dále též MPSV). Identifikaci svých výzkumných úkolů provádí VÚPSV i prostřednictvím diskusí s odborníky například při národních i mezinárodních konferencích atp. a pochopitelně též na základě studia relevantní odborné literatury. Vazbu k akademickému prostředí má VÚPSV přímo institucionalizovanu: jeho brněnské pracoviště je propojeno s Masarykovou univerzitou.

Činnost ústavu je primárně zaměřena tak, aby jeho výstupy mohli aplikovat vedle MPSV i další partneři: zejména Úřad vlády, Ministerstvo školství, dětí a mládeže, Ministerstvo vnitra, Úřad práce ČR a zástupci sociálních partnerů.

V současné době se VÚPSV věnuje hned několika oblastem výzkumného zájmu:

- trh práce a zaměstnanost
- sociální dialog a pracovní vztahy
- sociálně pojistné systémy
- sociální služby
- rodinná politika
- příjmová a mzdová politika
- obecné otázky sociální politiky.

Budoucnost

Základními okruhy výzkumu budou ve VÚPSV do roku 2022 oblast práce, sféra sociální a oblast rodiny spolu se sociálními souvislostmi demografického vývoje. Cíle ústavu na další tři roky dále uvedu heslovitě v souladu s dokumentem Strategie rozvoje VÚPSV, v. v. i., a to ve členění na tři tradiční pole činnosti zmíněné v úvodu: vědecké, poradní a publikační.

Snaha o zvýšení výkonu a kvality výzkumu ve VÚPSV se ubírá především těmito směry:

- vyhledávání nových výzkumných partnerství; prohlubování formální i neformální sítě s cílem projektové spolupráce a transferu znalostí
- větší kooperace s odborníky majícími mezinárodní přesah a zkušenosti
- silnější propojení s vysokými školami (účast pracovníků VÚPSV na výuce a účast vysokoškolských pedagogů a doktorandů na řešených projektech ústavu)
- zvýšení počtu grantových projektů úspěšně podaných např. k Technologické agentuře ČR.

Poradenská činnost pro MPSV si klade zejména tyto cíle:

- průběžně podporovat MPSV při přípravě stanovisek a materiálů, a to i nad rámec řešených výzkumných aktivit
- zvýšit úroveň řízení a odborné komunikace s MPSV – nastavit s MPSV standardní procesy předávání informací a postupy pro definování vhodných mechanismů k formulaci výzkumných otázek; maximalizace přenosu výsledků výzkumu do praxe.

Pro publikační a vzdělávací aktivity VÚPSV budou určující především tyto snahy:

- větší počet konferencí, seminářů a kulatých stolů k prezentaci dosažených vý-

sledků; aktivity směrem jak k odborné, tak k laické veřejnosti

- dále rozvíjet časopis Fórum sociální politiky, vydávaný VÚPSVem, a zajistit jeho aktivnější prezentaci
- výrazněji propagovat informačně knihovnícké služby poskytované VÚPSVem. Úspěšné plnění vytčených cílů určitě zvýší význam Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí, v. v. i. ve všech třech zmíněných oblastech. Jak jsem připomněla úvodem, tradice takto zaměřeného resortního sociálně politického pracoviště sahá až k roku 1919. Věřím, že ho čeká dobrá budoucnost.

Mgr. Jaromíra Kotíková (jaromira.kotikova@vupsv.cz) je ředitelkou Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí, v. v. i. (Research Institute for Labour and Social Affairs - RILSA), Dělnická 213/12, Praha 7, Česká republika. Absolvovala vysokoškolské vzdělání v oboru sociologie, veřejné a sociální politiky na FSV UK. Dlouhodobě se profesně věnuje tématům trh práce, politika zaměstnanosti, rizikové skupiny na trhu práce a pracovní podmínky zaměstnanců, a to zejména ve vazbě na probíhající procesy automatizace, robotizace a digitalizace. Působí rovněž na FHS UK, kde přednáší problematiku regionální politiky. Absolvovala odborné stáže ve Španělsku, Portugalsku, Rakousku a v Japonsku.

Novinky z činnosti VÚPSV

Výstupy projektu „Odstraňování předsudků vůči strojírenským oborům při kariérovém rozhodování u dívek/žen“ - VÚPSV koncem září 2019 zveřejnil výstupy projektu, jehož cílem je přispět k pozitivní změně názorů na charakter strojírenských profesí a k odbourávání předsudků vůči uplatnění dívek/žen ve strojírenství. Materiály – včetně těch připravených jako opora kariérových poradců – jsou volně dostupné zde: <https://www.vupsv.cz/vybrane-projekty/odstranovani-predsudku-vuci-strojirenskym-oborum-pri-karierovem-rozhodovani-u-divekzen>.

VÚPSV zveřejnil výsledky svého celorepublikového sčítání osob bez domova - Publikace, zveřejněná 16. 10. 2019, přináší výsledky výzkumu, při němž byly druhý dubnový týden 2019 sčítány osoby bez střechy nad hlavou a vybrané kategorie osob bez bytu podle mezinárodní typologie ETHOS. Celá studie je volně dostupná zde: http://praha.vupsv.cz/fulltext/vz_458.pdf. (K tématu bezdomovectví srov. v tomto čísle FSP články na str. 31-36 a recenzi na str. 38-39.)

Prezentace v rámci projektu „Systém sociálně zdravotní péče o osoby 50+ s využitím inovativního komunitního modelu“, Praha, 24. září 2019 - Pracovník VÚPSV doc. Ing. Ladislav Průša, CSc. prezentoval na odborném workshopu poznatky o situaci pečujících osob získané v rámci terénního šetření. Představil rovněž zjištění ohledně efektivnosti a funkčnosti center pro rodinné pečující vzniklých v rámci daného projektu.